

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

VI. Ex superioribus recentiorum multorum errores arguuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A Psalterium, in tota Bibliorum denominanda mole ratio habita non est, ideoque à nemine Enneapla dicta sunt. Afferit etiam Origenes ab interpretationibus Aquilæ & Theodotionis absuisse Threnos Ieremia. Itaque Liber ille fuerit *hexaplus*, sed totum corpus Bibliorum propter libri exiguitatem Tetraplum diei non debuit. Quidam Hexapla ista volumina appellarunt, forte etiam Hexapla ab Origene inscripta sunt, quod magna illorum pars quatuor editionibus, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis, ac Diplis præterea Ebraicis esset confata: alij vero cum his voluminibus sex editiones Græcas præter Ebraica exemplaria inesse intelligenter, Octapla vocanda censuerunt. Quapropter nemo mirari debet cur Hexaplis sex editiones Græcas, & duos contextus Ebraicos fuisse intextos dixerint Eusebius, Epiphanius, & Zonaras: intextæ quippe erant editiones illæ sex in aliis quibus duxata libris, non in universis; nam quamvis intexta itidem essent in Psalmis editiones septem, Hexapla tamen Psalmorum idem dixit Eusebius. Manifestum ergo est unum idemque opus fuisse Hexapla & Octapla, sed à diversis quibus constabat partibus diversas appellations habuisse. Tetrapla autem privatum fuit ac separatum opus ab Origene post Hexapla accuratum, in studiosorum gratiam, quibus tantum abs re sua vel otio vel facultatis non erat, ut Hexapla comparare possent. Nec quemquam moveat quod scribit Hieronymus, *Exceptis Septuaginta Interpretibus, alias quoque editiones in unum congregasse*

*Eiern. De
script. Erc.
in Orig.
Freculph.
Chrys. Tom.
2.4.3. c. 2.
Him. Aug.
De script.
Ecclesi.*

volumen; quod & ex Hieronymo translaterunt Freculphus Lexoviensis, & Honorius Augustodunensis: id enim sibi volunt, præter LXX Interpretates, reliquos etiam Origenem in unum volumen congregasse.

C VI. Ex his facile intelligitur quantum ratio Scaligerum fugerit, qui in delineatione Hexaplorum seu Octaplorum, quam in Sacras suas Exercitationes retulit Heinlius, utrumque Ebraicum contextum post interpretationes Græcas sex in finem conjetit. Si modo revera Scaligeri fuit hæc delineatio, quod dubium mihi faciunt Scaligeriana nuper edita, in quibus Octaplorum columnas enumerans, prioribus locis Ebraicas duas recentet. Nec felicior Heinlius, cum columnas ibidem Hexaplorum describens, tertiam attribuit Septuaginta Interpretibus, quartam Aquilæ, quintam Theodotioni, & sextam Symmacho. Neque iis excusandis sufficit Nicetas Acominatus auctoritas, qui in simili versatu est errore, *Nicet. Theof.
orbis fiduk.
4.1.1.1. c. 3.
Ecc. 4.2.2.2.*

D in Tetraplis dispositas editiones Græcas censens ac in Hexaplis, & priorem in illis locum *script. 9.*

Ei o assignans, in his tertium. Hos in fraudem videtur illexisse Philoponus, qui in libro *dei regno nrae loca Sancti Contextus ex his quatuor interpretationibus afferens, priore loco* *Ei o collocat; his subiicit Aquilam, huic Theodotionem, illi Symmachum. Nec enim Tetrapla representare Philoponus instituit; sed in interpretationibus disponendis Interpretum statutum respexit: cum clarum sit exter quo in Epiphiano postremam columnam obtinuisse Theodotionem tam in Tetraplis quam in Hexapis, secundam Sym-*

machum, atque hos inter medios Septuaginta incessuisse. Ηγεταὶ γαρ εἰναι, ἵνα τὸν νοντόν, ὅταν αἱ τὰ σύνθετα. Καὶ οὐαὶ τὸν προσδοκῶσθαι σύνθετα, καὶ θεοδοτίν. Τοῦτο γένεται διότι. Τυπονταὶ εἰσι τὰς Γρεγανικὰς Τετραπλά, quando interpretationes Aquila, Symmachii, Septu-

E gma Senni, & Theodotioni in unum fuerint composite. Tuum addit, si Dipla Ebraica prafigantur, confitari Hexapla. Pro Origenianorum Tetraplorum specimine haberi non posse loca illa à Philopono è quatuor Græcis interpretationibus detracita probari quoque potest ex Philastrio, qui Hæc. 137, afferit Aquile conversiones in medio librorum numquam fuisse positas, sed dextræ, levæque assignari solitas fuisse. Aquile interpretatio in Tetraplis priori loco ponebatur; qui locus diverso respectu vel dexter erat, vel sinistri: legentum respectu sinistri erat, dexter libri ipsius. Itaque alij dextro loco situm esse, alij sinistro scripserant. Id cum legisset Philastrius, existimat Aquilam in aliquibus Tetraplorum exemplaribus dextrum tenuisse locum, in aliis sinistrum; sed hallucinatus est, nam semper columna huic deputatus est, quæ ad Lectorum levam collocata erat. Ut et, certe in medio

F numquam fuisse constat: fuisse autem, si priorem columnam occupassent Septuaginta Interpretes, Aquila secundam. Refellitur etiam ex supradictis Salmasius, qui hæc scribit in Commentario de Hellenistica: *Sed inquam Hieronymus Quinta & Sexta editionis meminit;* & cum Hexapla voraret, intelligit Tetrapla Greccanica, cum Diplis Hebraicis, qua Hexapla fuissebant. Et mox allatis quibusdam Hieronymi locis, in quibus Græca solum quatuor Editiones memorantur, subiicit: *Apparet ex his Origenem quatuor tantam editiones inter se comparasse, & composuisse in Tetraplis, que cum duobus Hebraicis textibus Hexapla illa Ecclesiæ dedicata contexebant.* Certe in Hieronymi verbis à me supra allatis ē Commentariis in Epistola ad Titum, mentio fit Quinta & Sexta editionis, & sepissime in Epistola ad Suniam & Fretellam, aliisque locis. Hexapla autem dicta sunt ea, non quæ Tetrapla solum Greccanica, cum Diplis Ebraicis, sed quæ Quintam præterea, & Sextam, ac Septimam editionem, non ubique,

ORIGENIANORVM

260
sed in aliquibus solum libris adjunctam haberent. Ait paulo post Salmasius : Sed & veteris A patres ex quibus composite Catene, ut vocant, in diversis Veteris Testamenti libros leguntur, namquam citant variantes Translationum e Quinta & Sexta Editione, sed ex quatuor illis tantum quas invicem composuerat Origenes, ex quibus Tetrapla fecerat, & cum gemino Ebraeo i^{uxta}da. Confuse Notis Flaminij Nobilij, quam sape Quinta ac Sexta editionis variantes Lectiones cident Patres antiqui, deprehendes. Fallum quoque esse apparet, quod ja^ctant recentiores quidam, Origenem nulla umquam Octapla composuisse, sed Hexapla duntaxat & Tetrapla. Octapla certe itidem ut Hexapla composuit Origenes, quoniam idem opus Hexaplum & Octaplum fuisse demonstravimus. Confutatur etiam ex praecedentibus Vslarij Armachani nova opinio, non puram solum & emendatam interpretationem r^{ip}o, sed & r^{ip}o quoque in Hexaplis habitam fuisse assertentis, quod Bellarmio quoque videtur fuisse persuasum. De B scripti. Eccl. prehenditur quoque multiplex Magdeburgenium hallucinatio in his ipsorum verbis : Primum versioni LXX, quem fuisse videtur vulgarissima, adjunxit Aquila Pontici, Theodotionis, & Symmachi editiones repertas a se, multo tempore absconditas : aliam quidem Nicopoli in Attico labore ; aliam alius in locis, sicut ipse scribit : indicavit Eusebius libr. 6. cap. 17. His postea superaddidit Quintam, Sextam, & Septimam, quas dixerunt Editiones : quarum unam inventam esse indicavit in Hierichos, id dicit, tempore Antonini Caracalle. Nam ut de Symmachi interpretatione sileam, Aquila & Theodotionis editiones ab Origene fuisse repertas probari minime potest ; nec ullam ex iis tribus Nicopoli inventam fuisse verum est, sed Sextam. Omnia vero turpissime errant Sixtus Senensis, qui Tetrapla cum Hexaplis confudit, & permiscuit, Hexapla vero ab Octaplis discrevit, idemque ut faceret Viro cuidam magno persuasit ; quique Septimam Editionem nec in Hexaplis, nec in Octaplis umquam fuisse alleveravit ; contrarium disertis verbis affirmante Eusebium.

VII. Aliud praeterea diligentis Origenis monumentum Hexapla praeferbant. Notaverat ille Senes Septuaginta voces alias, quae in Ebraeo haberentur, interpretando negligisse, nonnullas autem de suo inferuisse, variaque ipsorum circumferri exemplaria inter se diversa, & sive ex supinitate librariorum, sive ex Criticorum temeritate vitia : hinc calumnia ansam arripere Iudaos, ejusmodi interpretationem in Christianorum Ecclesias praelegi solere causantes, qua Ebraicae veritati in omnibus non consentirent. Conflantur ipsis Tomus in Matthaeum decimus quintus, & Epistola ad Africanum, ubi de Exemplarium r^{ip}o corruptione, & Iudeorum calumniis disserit. His incommodis ut occurseret, interpretationem Septuaginta Senum emendavit ex optimorum exemplarum fide, atque ejus praeferit quod in Serapeo servabatur, quodque ipsum r^{ip}o auctor fuisse affirmant Veteres nonnulli. Asteriscos praefera, ubi quid decisit, cum pratermissis vocibus inseruit ; quae vero illi prater Ebraicorum fidem adiecissent, praefixo obelo signavit : *Quae signa*, inquit Hieronymus, & in Gracorum Latinorumque poetarib[us] inventi[ur], unde & ab Origene translata sunt. Quae de lemnisco subiectit Epiphanius, valde corrupta & confusa sunt ; unde vix certi quicquam possis exundere. Id sibi tamen videtur velle, lemniscos adscriptisse Originem, quotiescumque duo plurave paria Interpretum (hos enim in triginta sex paria fuisse discretos, & in omnibus fere consenserit) autum, cum Scripturam facram in Aegypto interpretarentur) vocem aliquam usurpasse, ab ea diversam (ejusdem licet significacionis) quae usi fuissent reliqui Interpretes ; (quod ipsum fere habent Hesychius in Psalmum 12. 4. & Isidorus Origin. libr. 1. cap. 20.) hypolemniscos vero adnotasse, si quando vocem hujusmodi per unicum adhibuisset. Quibus significatur Origenem 36 Interpretum exemplaria simul contulisse. Ab Epiphanius dissentit Andreas Mafius, & nominum significaciones ; multumque fallitur, cum vocabulum, ἀριθμός, derivat a Graco κατά τοις Εβραιοῖς, οὐκ ἐν θρόνοις οὐδενί Σύρισ. Imo, hec in Hexaplo afferit nota sunt, ut pote quae ex Theodotionis adjecta sunt : & ex istis Hieronymi, quae repetit Rufinus Inve^{ct}. 2. Sed & Origenes asteriscos fecit, ex translatione Theodotionis assumens, ut componeret voluntaria quae appellantur Hexapla. Tum subiungit : *Quia frequenter, si disputatio accidisset, vel immutata esse aliquanta, vel deesse, vel abundare in nostris Scripturis menicerentur, voluit Origenes nostris ostendere, qualis apud Iudaos Scripturarum lectio teneretur, & in propriis paginae vel columellis editio-*

Mafius
Prefat. in & paria illa Interpretum, velut aniles fabulas respuit, tumque appositis putat lemniscum
Grec. edit. ioh. 1. 2. 3. & hypolemniscum, cum variis alias lectiones plures paucioresve Codices afferent.
Annot. sua Alium notarum illarum usum profert Iohannes Cuterius, nec aliud significare lemniscum
Ioh. Cuter. putat quam verbis consentire Interpretes aliquos, discrepare sensu ; hypolemniscum vero,
Prefat. ad Procop. quam sensu eos & verbis dissonare. Sed mihi verisimilior videtur Mafij sententia. Asteriscorum illorum,obelorum, lemniscorum, & hypolemniscorum formas nota Epiphanius, F & nominum significaciones ; multumque fallitur, cum vocabulum, ἀριθμός, derivat a Graco κατά τοις Εβραιοῖς, οὐκ ἐν θρόνοις οὐδενί Σύρισ. Imo, hec in Hexaplo afferit nota sunt, ut pote quae ex Theodotionis adjecta sunt : & ex istis Hieronymi, quae repetit Rufinus Inve^{ct}. 2. Sed & Origenes asteriscos fecit, ex translatione Theodotionis assumens, ut componeret voluntaria quae appellantur Hexapla. Tum subiungit : *Quia frequenter, si disputatio accidisset, vel immutata esse aliquanta, vel deesse, vel abundare in nostris Scripturis menicerentur, voluit Origenes nostris ostendere, qualis apud Iudaos Scripturarum lectio teneretur, & in propriis paginae vel columellis editio-*